

Aan de Staatssecretaris van VWS
d.t.v. drs. M.P. van Gastel
Postbus 20 350
2500 EJ DEN HAAG

Ontwikkeling

bezoekadres
Juliana van Stolberglaan 4
2595 CL Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t 070 - 361 9723
f 070 - 361 9746
www.rechtspraak.nl

datum 13 oktober 2005
onderdeel Ontwikkeling
contactpersoon Mw mr T.C. Kersten
doorkiesnummer 070 - 361 9835
e-mail t.kersten@rvdr.drp.minjus.nl
kamernummer 2 a 36
ons kenmerk UIT 7411 / ONTW DK
uw kenmerk DJB/JZ-2601807
bijlage(n) -
onderwerp wijziging Wet op de Jeugdzorg

Geachte mevrouw Ross,

Bij brief van 19 juli jl. is aan de Raad voor de rechtspraak (hierna: "de Raad") ter advisering voorgelegd het wetsvoorstel Wet gesloten opvang jeugdzorg, dat strekt tot wijziging van de Wet op de Jeugdzorg.

Gehoord de gerechten adviseert de Raad als volgt.

Algemeen

De Raad ondersteunt de intentie om jongeren die op civiele titel in justitiële jeugdinrichtingen (hierna: JJI) verblijven en jongeren die daar op strafrechtelijke titel verblijven gedifferentieerd op te nemen. De problematiek van de samenplaatsing kan echter niet los worden gezien van de problematiek van de totale jeugdbescherming en jeugdzorg. Het is niet ondenkbaar dat er een extra wachtlijst zal ontstaan, bijvoorbeeld voor de categorie jongeren die via het strafrecht binnenkomen en omgezet worden naar een civiele aanpak.

1. Overheveling van JJI-capaciteit naar VWS

In de beleidsbrief aan de Tweede Kamer van de staatssecretaris van VWS en de Minister van Justitie van 18 april 2005 wordt de aanpak geschetst. De Raad heeft hierbij de volgende opmerkingen.

Destijds bij de inwerkingtreding van de Wet op de Jeugdzorg was de prognose dat de capaciteit van de JJI in 2006 naar 3044 plaatsen zou moeten worden uitgebreid. Indien nu de 12 mln die beschikbaar was voor de uitbreiding van de capaciteit van de JJI's in 2005 wordt overgeheveld naar

datum 13 oktober 2005
kenmerk UIT 7411 / ONTW DK
pagina 2 van 4

VWS en wordt gebruikt om een nieuw intensief ambulante aanbod te gaan ontwikkelen, rijst de vraag hoe het in 2003 gesignaleerde capaciteitstekort bij de residentiële gesloten voorzieningen wordt opgelost. Het is de vraag hoe de opbouw van intensief ambulante zich verhoudt tot de behoefte aan extra capaciteit gesloten aanbod.

De oplossing van de problematiek van de categorie '12 minners' via plaatsing in een voorziening als Horizon voor een overgangstermijn van 3 jaar, is niet goed werkbaar omdat Horizon onder de WGBO werkt (zie ook hierna onder punt 7). Dat betekent dat ouders moeten instemmen met de plaatsing en daar schort het nu juist veelal aan. De kinderrechter komt daardoor vaak voor een onmogelijk dilemma te staan omdat het alternatief, ontzetting, wel een erg zwaar middel is om plaatsing te bewerkstelligen.

2. Koppeling gesloten plaatsing aan ots

De Raad juicht het toe dat het streven er op is gericht om daadwerkelijk iets voor de categorie 18+ te doen. Deze aanpak zal nader uitgewerkt moeten worden, waarbij het plaatsen onder een zgn. 'verlengde ots' de voorkeur verdient boven een loskoppeling van de ots. Dit heeft als voordeel dat gestalte wordt gegeven aan de gedachte van de verlengde hulpverlening. Dat kan dan ook de rechtsgrond bieden van de maatregel.

Een gesloten uithuisplaatsing zonder ots van de categorie 18+ roept vragen op ten aanzien van de rechtsgrond voor het ingrijpen in de opvoeding van meerderjarigen en de begeleiding van deze meerderjarigen. Gelet op de scheiding tussen straf en civiel en de continuïteit is het van belang dat de gezinsvoogd een rol houdt bij de begeleiding van de jeugdige bij de terugkeer in de maatschappij. In strafrechtelijke zaken is daar een rol voor de reclassering weggelegd. Overdracht van het dossier aan een andere instantie of afdeling (in verband met de loskoppeling van de ots) veroorzaakt discontinuïteit en bureaucratie. Dit terwijl de continuïteit nu juist de basis vormt voor de verlengde gesloten uithuisplaatsing.

3. Grond voor plaatsing

De gekozen rechtsgrond "ernstige gedragsproblemen .. die maken dat de opname en verblijf ... noodzakelijk zijn om te voorkomen dat de jeugdige zich aan die zorg zal onttrekken" wijkt af van de huidige grond voor gesloten plaatsingen. Uit de Memorie van Toelichting blijkt dat het gaat om:

- a) jeugdigen die zich onttrekken aan de noodzakelijke hulpverlening of als hulpverlening nodig is om gevaar voor zichzelf of voor anderen af te wenden;
- b) jeugdigen die bescherming nodig hebben tegen invloeden van buitenaf.

Tegen die achtergrond komt de eis dat gesloten opvang noodzakelijk is om te voorkomen dat de jeugdige zich aan de zorg zal onttrekken te restrictief over. Het is de vraag of deze eis

datum 13 oktober 2005
kenmerk UIT 7411 / ONTW DK
pagina 3 van 4

hulpverlening in bepaalde gevallen zoals bijvoorbeeld onder b) genoemd of waarbij de ouders de jeugdige aan de hulpverlening willen onttrekken, toelaat.

Voor de plaatsing is een indicatiebesluit vereist (artikel 31 lid 3). Een indicatiebesluit is gebaseerd op de raadpleging van een gedragswetenschapper. Het is dan de vraag of de in lid 4 geëiste instemming van een gedragswetenschapper niet dubbelop is.

4. Bevoegdheid tot aanvragen machtiging

Het is wenselijk dat meerdere instanties bevoegd zijn tot indiening van een verzoek. Een monopoliepositie heeft het gevaar van beoordelingsfouten, tijdverlies e.d. Zeker in geval van spoed moet de Raad voor de kindbescherming bevoegd blijven tot het indienen van een verzoek. Melding van iedere verkregen machtiging aan de niet-verzoekende instantie lijkt wel nuttig.

5. Rol OM in het nieuwe stelsel

In het wetsvoorstel is er voor gekozen geen rol toe te kennen aan het Openbaar Ministerie, omdat dit invulling zou geven aan de gewenste scheiding van de civielrechtelijke jeugdigen van de strafrechtelijke. Dit argument gaat ervan uit dat er een schot bestaat tussen de strafrechtelijke en civielrechtelijke benadering van jeugdigen, hetgeen niet het geval is. In bepaalde gevallen is het toch zinvol als het OM kan verzoeken tot een civielrechtelijke maatregel, bijvoorbeeld als de Raad geen actie onderneemt en het OM dit wel geïndiceerd acht of als het OM de bewaring wil schorsen om een jeugdige in het veelplegersproject te kunnen plaatsen. De bewaring kan dan worden geschorst op de voorwaarde voorlopige ots + uithuisplaatsing.

6. Rechtsbescherming op het gebied van toepassing van dwangmaatregelen

Het scala aan dwangmiddelen omvat een groot aantal beperkende maatregelen die deels de BOPZ-systematiek volgen en deels die van de Beginselenwet Justitiële Jeugdinrichtingen. Het is de vraag of de rechtsbescherming bij dergelijke zware maatregelen afdoende is geregeld. Vanuit de gedachte dat de kinderrechter de maatregel tot gesloten plaatsing oplegt, is er aanleiding om ten aanzien van het beoordelen van de rechtmatigheid van dwangmiddelen diezelfde instantie bevoegd te verklaren. Daarvoor pleiten de eerdere betrokkenheid en deskundigheid van de kinderrechter. Bovendien is de inzet van het wetsvoorstel scheiding van de tenuitvoerlegging van straf-civielrechtelijke maatregelen, wat niet geheel strookt met het bevoegd verklaren van een 'strafrechtelijk beroepsorgaan' waar het gaat om de beoordeling van de toepassing van dwangmaatregelen.

7. Benadering BOPZ-problematiek jeugdigen

datum 13 oktober 2005
kenmerk UIT 7411 / ONTW DK
pagina 4 van 4

Uit de gekozen aanpak – gedwongen opname in de jeugd-ggz is alleen mogelijk via de Wet Bopz. – lijkt te kunnen worden afgeleid dat hier wordt uitgegaan van het gescheiden houden van de verschillende jeugdbeschermingssystemen. Dit is in strijd met de uitgangspunten van het jeugdbeleid, nl. te komen tot een geïntegreerde aanpak van de jeugdproblematiek. De justitiële jeugdbescherming, de vrijwillige hulpverlening, de LVG en de Jeugdpsychiatrie zouden onder de Wet op de jeugdzorg geïntegreerd gaan werken. Een gesloten machtiging zou in de toekomst ook ten uitvoer gelegd moeten kunnen worden in een GGZ jeugdinstelling. De voorwaarden voor plaatsing in de jeugd AWBZ instellingen zouden niet langer via de WGBO reglementeerd moeten worden. Daarmee kan tevens het probleem worden aangepakt dat voor plaatsing in een AWBZ-instelling instemming van de ouders of het oudere kind wordt geëist.

8. Tenuitvoerlegging machtiging

In de Memorie van Toelichting, par.3, pag. 5 wordt opgemerkt dat de tenuitvoerlegging van de machtiging geen plicht is. Dit betekent dat een jeugdige, ook wanneer een machtiging aanwezig is, jeugdzorg in een open setting kan krijgen. Dit maakt een trajectmatige aanpak van de jeugdzorg mogelijk.”

Bedacht moet worden dat de beoordeling door de rechter van de noodzaak van het geven van een machtiging moeilijk wordt als die machtiging niet tot een tenuitvoerlegging hoeft te leiden en er in voorkomende gevallen kennelijk of wellicht geen noodzaak was. De vraag dient zich aan wat dan nog de waarde van de rechterlijke toetsing van de noodzaak is.

Tekstueel:

- Art 31: "waarvan" vervangen door "ten aanzien van wie" en even verderop moet "de" vervallen.

Hoogachtend,

D.J. van Dijk